

MAGYAR NÉP

POLITIKAI, GAZDASÁGI, SZÉPIRODALMI

KÉPES HETILAP

Előfizetési árak :	
Egész évre	44 L.
Fél évre	22 L.
Negyed évre	11 L.
Egy szám ára	1 L.

Felelős szerkesztő :
DR. NALÁCZY ISTVÁN.
 Főszerkesztő :
GYALLAY DOMOKOS.

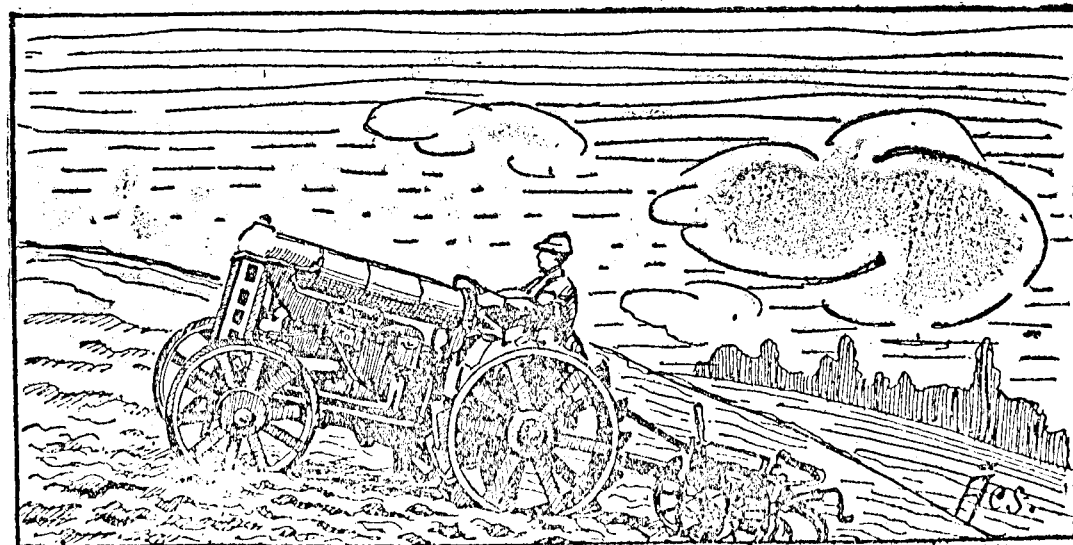
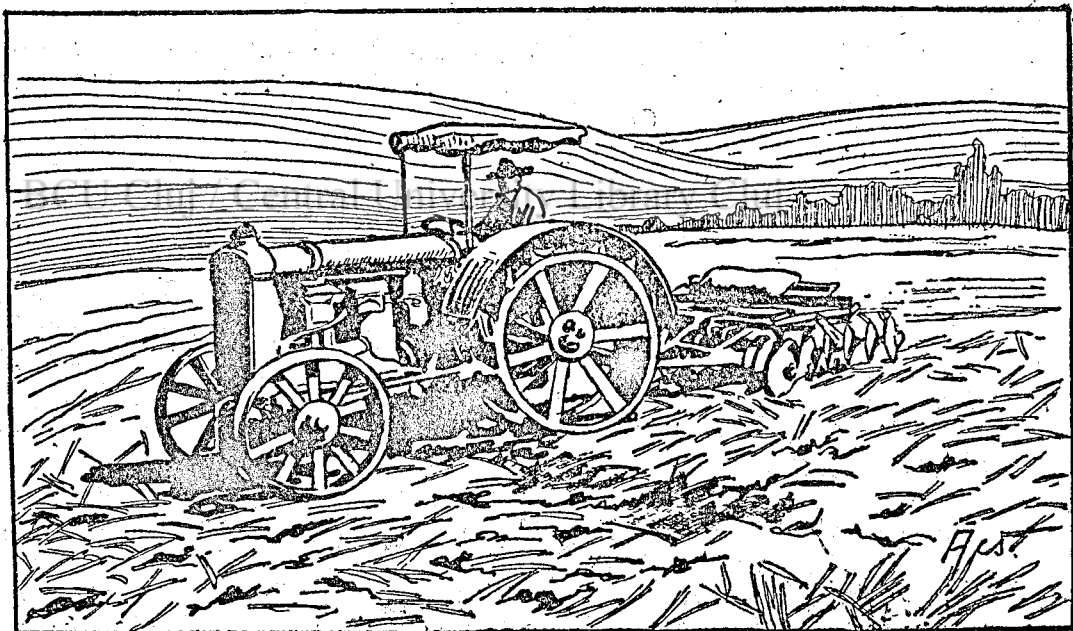
Megjelenik minden szombaton
 Szerkesztőség és kiadóhivatal :
 Str. Regina Maria (v. Deák F.-u.) 35. sz.
 TELEFON: 2-37. SZÁM.

Harc a természettel.

Küzdelem a kenyérért.

„Verejtékkel szerezd meg a kenyered.“ Minden kalász, minden kenyér karaj megfeszített munkát, forró verejtéket: életakarást jelent. A természet semmit sem ad ingyen, keserves és áldott harcba kerül minden betevő falatunk. Vig lakoma, eszem-iszom s dáridók népe — tudjátok-e mi az a ropogós, habfehér szemlye mit majszolatok léhán? — Görnyesztő földmunka; szárazságban, esőben — hajh, — mennyi imádság, mennyi fo-hászzkodás, mennyi kesergés, remegő ag-godalom!

Láttuk hogyan küzd a kórei mostoha időben, silány földjével. Hát még ha bemutat-hatnók a föld legsűrűbben lakott vidékének, Kinában a Sárga folyó mentének zesni-ális haditudománnyal való hódító művelé-sét! Azt a tudományt,

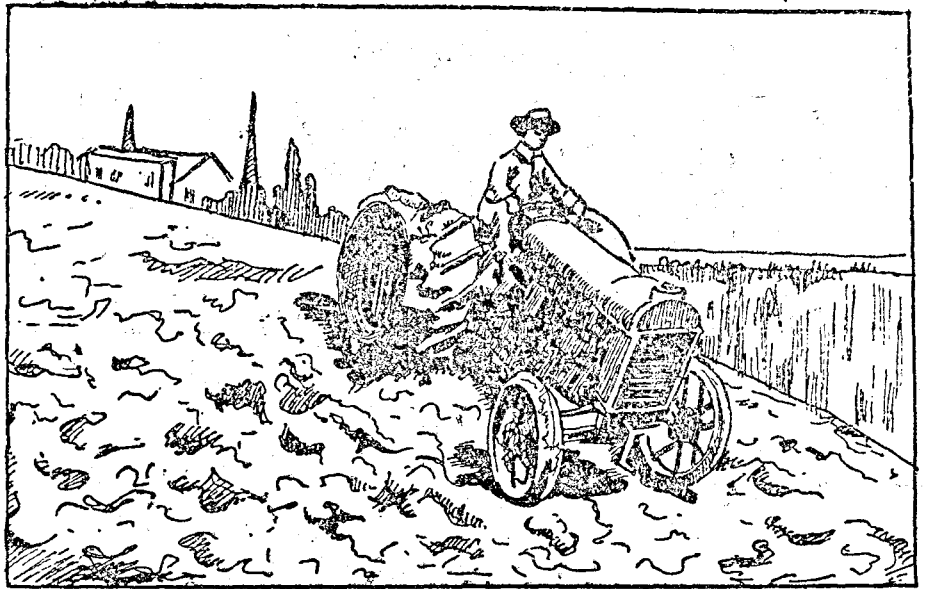

amellyel a szegény, szapora kínai paraszt egy negyed holdacska földön annyit kell hogy termeljen s tud is termelni, mint a mi földmiveseink 10—12 holdon; azaz holdján 35 mázsaát átlagban! Amire őt a népsűrűség, a nyomor s a szükség: e legjobb mester tanította meg, azt ma akadémiák tanítják, annyira tökéletes. És amit előállítanak, mivelnek, azt egyszerű eszközökkel, sok, — nagyon sok kézi munkával, rengeteg erőpazarlással, terhes fáradsággal érik el.

A modern, a fejlett iparu államok földmiveseinek más a helyzete. Segítségére van minden ész, tudás s ipari készség: a gépek segélye, igénybevétele. Mig mi, tudatlanabbak mint a kínai kulik, gyötörödvé tudjuk azt a holdankénti 3—5 m. mázsa szemet megtermelni, addig a fejlett mezőgazda államok gépmivelői, marhavészt, időjárás viszonytagságot, takarmány s földmunkás hiányt nem ismerve, nem rettegve, könnyebben, jobban s többet termelhetnek. Tekintve a ráfordított munkaidőt, erőt, olcsóbban is termelnek.

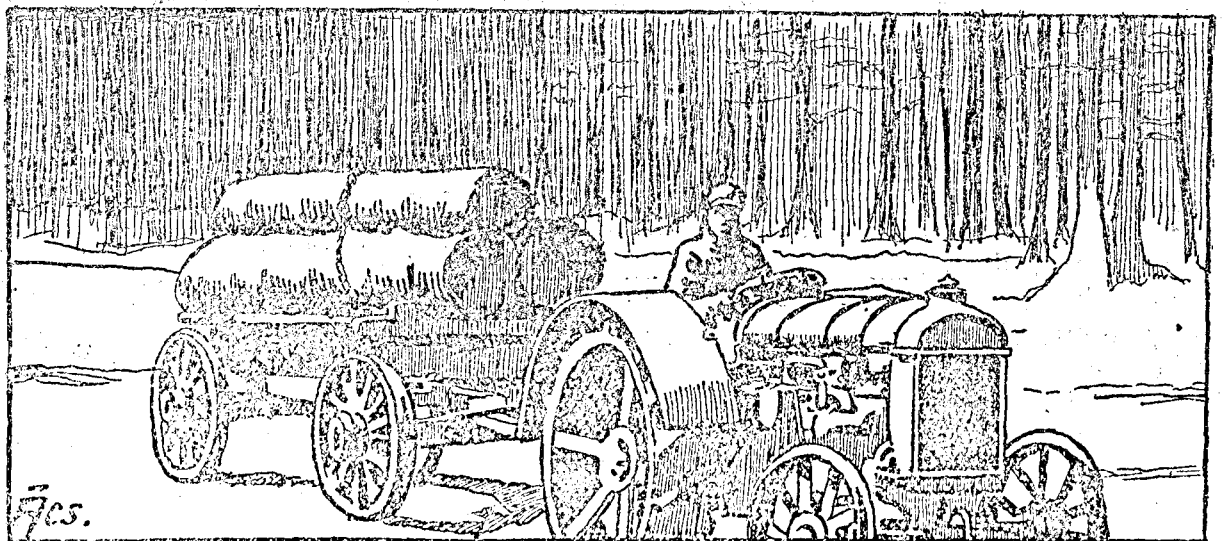
Amerikában kezdték először általában a legtöbb, nagy munka és idő megtakarítást jelentő s ma már pótolhatatlan mezőgazdasági gépek alkalmazását. Arató-, cséplő-, kaszálógépek onnan terjedtek el. Csak maga a talaj mivélés maradt még mindig a marhatartástól függő.

Vetőgépek is voltak, pompás ekék, minden féle rögtörő, borona, tömitő, henger stb. — és

most végre van *acél ló* is. Az emberi elme, az isteni szikra szülötte, ez a kis gép, mit néhány képben ismertetünk. Alakra jelentéktelen, kicsi, fürgé, nagyon könnyen mozgékony gép, de ereje harminc lóé, huszonkét ököré! Hallatlan munkabíró, roppant könnyen kezelhető, ugyszólva gyermekjáték a kezelése. Oriás előnye, hogy takarmányt, béresregimentet hem igényel. Ha nem dolgozik — nem is kérődzik.

De ha dolgozik — alapos munkát végez; naponta 10—14 holdat megszánt és boronál, hegynek föl, völgynek le. Nem fárad el, nem hül meg, járvány-kórság nem bántja. Esőben, hóban szívós. Hazájában, nagy esőzések vidékén 60 cm-es árkokat vágnak a földek menedékes irányába s levezetik a fölösleges vizet. Általában táblákban művelnek és keresztül-kasul szelik vízlevezető csatornával a földet, aminek

előnye, hogy a fölösleges viz, mit a telített föld már nem tud beinni, lefut patakba, folyóba vagy nagyobb árokba. Szóval olyan műveletet végezhet el, mit igás erővel meg sem is lehet próbálni, emberi erővel pedig megfizethetetlen. Amerikában azonban erre való árkoló ekékkel végzik hamar, jól és olcsón.

Ha ez a gép aztán elvégezte az acél ló rendeltetését, neki akasztják a cséplő-gépnek, amit nálunk 6 bivaly is nyögve visz, ügetve elszalad vele a cséplés helyére és ott egy fogantyú cserével átalakul benzin- vagy petrolium-motorrá s a cséplőgépet hajtja. Épp így hajt malmot, fűrészgátat, ipari gépeket is. De makáczkodás nélkül, engedelmesen elvontat egymaga annyi terhet, mint 15 pár muraközi ló; azaz a mi hepehupás utainkon is 100 méterhátsót.

Amit a kínai kuli s az ősidőkben elégedelő koreai gerincropogással, sok kapanyél köpéssel, erőnyűvő kinlódással tud pereputtyostul kimerőszakolni a mostoha természettől, azt a mivelt, fejlett kulturájú amerikai féderes széken, ernyő alatt ülve, akár keztyűsön, megerőltetés nélkül, kényelmesen — csak esztét s vállalkozó szellemét használva — játszva, jobban s gyorsabban végzi el. A fejlődés útja tehát ide integet s nem a fekéhez vissza! Hiszen csépelnek még cséplőhadaróval, de tán csak nem fogjuk ezért tüzre rakni cséplőgépeinket?

Tanuljunk, tanuljunk s ne feledjük, hogy minden nyomoruság, baj, békétlenség, szerencsétlenség okozója a tudatlanság. Ha nincs anyagi erőnk egyedül, társuljunk, alakítsunk gazda-szövetkezeteket s ne a hajunkat tépjük eső idején, hanem levezető árkokat vágjunk. Inkább tapossuk le a géppel egy-két kerék nyomra hosszában a földünk, semhogy az egész vetés oda legyen!

Dr. Szörnyű Béla.

Az Egyház és Állam találkozása Majláth püspök házában.

Amit Angelescu közoktatásügyi miniszter a maga részorijában már annyiszor megígért és eddig mindig elodázott, azt Banu miniszter nem ígérte, hanem valóra váltotta: a katolikus egyház főpapjaival s azok jogi tanácsadóival akarta megtárgyalni előzetesen mindazt, amiről azután törvényjavaslatot fog a Házban be-
nyújtani.

Itt volt a négy egykor magyarországi egyház-
egye: Dr. Glattfelder Gyula csanádi püspök Pacha

Ágoston kanonok irodaigazgatóval, Bjelik Imre v. tábori püspök mint a beteg Széchényi Miklós gróf nagyváradi püspök helyettese dr. Schriffert Béla püspök irodaigazgatóval, s a bérmauton levő dr. Bóromisza Tibor szatmári püspök képviselőjében dr. Hámon Róbert szatmári kanonok irodaigazgató szenátor; az erdélyi püspök mellett pedig Tamási Áron nagyprépost, Zomora Dániel püspökhelyettes, dr. Balázs András kanonok referens, Miklós István kanonok főtanfelügyelő és Boros József irodaigazgató vettek részt állandóan a tanácskozásokon. A kultuszminiszterium részéről Constantin Banu miniszter, Arghirescu vezértanácsos és Zenovie Păclişan a katolikus ügyek osztálytanácsosa jelentek meg a végső egyetemes tárgyaláson.

Miután a püspöki konferencia előzetesen megbeszélte mindazokat a kérdéseket, melyekre a miniszter a katolikus latin püspökök véleményét kérte: hogy tudniillik mikre akarnak a fundamentális törvények megalkotásánál, azok magyarázatánál, kiegészítésénél s egyéb elvi kérdéseknél figyelemmel lenni: — pontokba foglalták az összes fontosabb kívánalmakat.

Szó volt itt arról, hogy teljes valláseggyenlőséget és viszonyosságot és szabadságot kívánunk; az ünnepek üszteletben tartását; függetlenségét a plebániák szervezésében; jogszerű egyházi államsegélyt; a gyermekek vallását, a katonák lelki gondozását, a tanítók hitoktatását, a felekezeti iskolák kölcsönösségét, a katolikus temetők jogát; iskolafentartó jogot és állami támogatást; a reverzálisok ügyét, a papok katonai fölmentésének törvényileg biztosítását stb.

A közös tárgyalás elején dr. Glattfelder Gyula csanádi püspök egy nagyon határozott expozében fejtekte ki a miniszter előtt legkiáltóbb sérelmeinket, melyek alkalmasak arra, hogy a hívek hatalmas táborában kedvezőtlen hangulatot keltsenek s melyek a törvény mindenkivel szemben való egyenlő alkalmazásának jó reményét eloszlátván, igen deprimáló hatást szülnek a legszélesebb rétegekben.

A miniszter nagy érdeklődéssel és leplezetlen csodálkozással hallgatta végig a csanádi püspök expozéját, amelyben szó volt többek között a vallás és tanulmányalap szomorú sorsáról, a tanítók fizetési kiegészítéséről (állandóan csak kimutatásokai kérnek), a egyes házasságoknál előforduló kellemetlenkedésekről, az agrárreform kiméletlenségeiről stb. Mindezekhez Majláth gróf erd. püspök a Terézvárhoz sérelmével adia meg a befejezést.

A miniszter meggyőző hangon magyarázta a visszaélések okát (mostoha viszonyok, országos átalakulás) s a maga részéről a legőszintébb jóakaratról biztosította az egyházfejedelmeket. Mindent szívesen meghaligat s minden igazán sérelmes ügyet készséggel orvosol, vagy közvetít, ha az elintézése nem tőle függ.

Ő kultuszminiszteri feladatát úgy értelmezi, hogy neki kötelességszerűleg az egyházi és kultuszérdekek hivatalos védőjének és támogatójának kell lennie. Az összes eléje terjesztett pontokat tudomásul vette s mindenre rövid időn belül elintéztést és orvoslást helyezett kilátásba, a nem reszortjába tartozó kérdésekre pedig a kedvező döntést a minisztertanácsnál és a hivatott fórumoknál sürgetni fogja.

Az alkotmányozó bizottságba a miniszter az erdélyi és a csanádi püspököket, a nagyváradai vikárius püspököt, meg dr. Ámon szatmári irodaigazgatót választotta meg.

Mit várhatunk a tanácskozástól? Bjelik I. püspök ur erre így válaszolt: „Remélem a román állam honorálni fogja lojalitásunkat jogos igényeink teljesítésével“. Balázs dr. státusi referens pedig: „a miniszteri tanácskozástól ügyeink igazságos intézését, iskolai és egyházi autonóm jogaink tisztelékenységét s az annyira kívánatos kölcsönös megértést“ reméli.

Ugy legyen!

(Fl.)

KÜLFÖLD

Ahol a kisebbségi jogokat komolyan veszik.

Nemrégiben a prágai kongresszus nyújtott alapos leckét arról, hogy a kis antant államai milyen kevésbe veszik a kisebbségi jogokat.

Akadnak azért olyan országok is, amelyek példás becsületességgel megfelelnek a nemzetközi szerződések rendelkezéseinek. Ezek közé tartozik a kis Lettország, amely Oroszország nyugati részéről szakadt le és mostan vált önálló állammá. A lettek távoli rokonai a magyaroknak és így egygyel több okunk van arra, hogy emberies, fölvilágosodott gondolkozásukat megismerjük.

Lettországban a németek alkotják a legszámosabb kisebbséget. A németek jogait így írja elő a törvény:

1. Minden lettországi polgárnak joga van a német nyelv használatára szóban és írásban, a nyilvános és magánérdekezésben. Szabadon lehet használni a német nyelvet a postai forgalomban, előadásokon, feliratokon, hirdetésműveken és mindenféle nyomatványokon.

2. A parlament tárgyalásain és az önkormányzati szervezetek gyűlésein a német nyelv használata szintén meg van engedve.

3. Birósági tárgyalásokon a német feleket kívánatra német nyelven kell kihallgatni.

4. Az állami hivatalok, községi hatóságok, váro-

sok kötelesek a németnyelvű beadványokat, vagy szóbeli nyilatkozatokat elfogadni.

Ez a szellem persze módját fogja találni annak is, hogy a kisebbségek kulturális intézményeit kellő védelemben és támogatásban részesítse. Vajha a jó példa ragadós volna!

A csehek és franciák szövetsége. A cseh parlamentben óriási feltűnést keltett egy német nemzeti képviselőnek azon leleplezése, hogy Csehország és Franciaország titkos szerződést kötöttek egymással. A szerződés éle Németország ellen irányul. Franciaország mind diplomáciai, mind hadügyi tekintetben nagy ígéreteket tesz Csehországnak azon feltétel alatt, hogy ez megakadályozza Ausztriának Németországhoz való csatlakozását. A szerződésből kiderül, hogy Csehország Bécsnek és más nagyobb osztrák városoknak a megszállására is meghatalmazást kapott. A német ellenes szövetségbe Lengyelországot is belevonták.

50 éves jubileum. A m. kir. Ferenc József tudományegyletem most tartja Szegeden 50. éves fennállásának emlékünnepélyét. Az ünnepségre, mely folyó hó 29-én lesz, meghívót kaptak az egyetemnek még Erdélyben maradt régi alkalmazottai és kiérdemesült professzorai is.

Csernoch hercegprímás hetvenéves. Magyarország hercegprímása a napokban töltötte be hetvenedik születésnapját. Ez alkalommal nagy ünneplésben részesítették az ősz egyházfejedelmet. Az ünneplésben részt vettek a más hitfelekezethez tartozók is, mert Csernoch hercegérsek nagy összeköttetései az egyetemes magyarság érdekében fejt ki áldásos működést. Csernoch János dr. 1913-ban foglalta el az ősi esztergomi hercegprímási széket. Azóta két ízben volt pápaválasztáson. 1916-ban ő koronázta meg a szerencsétlen sorsú IV. Károly királyt.

Károly király végrendelete. Sokat találgatták, hogy mi állhat a korán elhalt Károly király végrendeletében. A dolog végre nyilvánosságra került. Érdekes és fontos benne az, hogy a volt király kitért a bizott meggyermekai gyámságával. A legutolsó végrendelet szerint Károly Ottót jelöli ki utódjának és kiskorúsága idejére Zita királynőt jelöli meg jogos kormányzónak (regensnek.) A családi tanács az Ottó kijelölésében megegyezett s ezzel megcáfolta azokat a híreket, amelyek a Frigyes és József főherceg fiának jelöltségéről szólanak. A család megfogja kísérelni, hogy a magyar kormánytal megegyezésre jusson az Ottó trónöröklési jogainak elismerése érdekében.

Egy olasz költő szerepléséhez. Az olaszok nagy költője, D'Annunzio Budapestre készül előadások tartása végett. Ismeretes dolog, hogy D'Annunzio Fiumének Jugoszláviához való csatlakozása ellen fegyveres harcot viselt és híveivel, a fascistákkal együtt, csak hossz-

diplomáciai tárgyalások után vonult ki a kikötővárosból. A csehek és szerbek nagyon gyanus szemmel nézik az olasz költő politikus pesti szereplését. Egyik cseh lap egyebek között a következőket írja: A magyar delegáció Genovában tárgyalta D'Annunzióval budapesti látogatásának módozatairól. D'Annunzio Budapesten előadásokat fog tartani az itáliai fascisták hősiességéről s ez jelentékenyen fogja emelni a magyar lélek ellen-szenves gondolkozását Szerbia és Csehország irányában. Az előadás címe: *Fiume* és ez a fogalom fascisták gondolkozásában olyan, mint a Felvidék és Bánát, amelyet erőszakkal raboltak el Magyarországtól. Ez a szimbollizálás arra van hivatva, hogy erőt adjon a magyaroknak arra, hogy ők hasonló vállalatba kezdjenek, mint D'Annunzio Fiumében. A magyar-olasz társaság lesz a magyar fascisták központja, amelynek az olaszokkal közösen kell küzdenie a középeurópai szláv államokkal szemben.

A magyar képviselőház munkája. Az új országgyűlésre életbevágó kérdések elintézése vár. Átmenetképpen azonban biztosítani kell a költségvetési fölhatalmazás elfogadását. Ennek érdekében a kormány sokat tárgyal az ellenzékkel. Egyes frakciók hajlandónak mutatkoznak az engedékenységre, Andrassy és pártja azonban mereven elutasította a kormány ajánlatait. Az erős, egységes kormányzó párt biztosítja a kormány törekvéseinek sikerét.

Poincare Londonban. Az angol-francia ellentétek elsimitása céljából Poincare Londonba érkezett. Az ellentétek legélesebbek a német jóvátétel és az orosz kormány elismerése kérdésében. Ha a meg-egyezés nem sikerül, Franciaország fegyverrel is kész Németországot fizetésre kényszeríteni. A francia lapok éles hangon irnak Anglia ellen és azzal gyanúsítják ezt, hogy a maga érdekeit biztosította a német hajók elvételével, annak pedig ellene szegül, hogy Franciaország is kárpótolja magát a német hadisarccal.

Viharos gyűlés a prágai parlamentben. Csehországban is igen sok régi tisztviselőt bocsátottak el, elsősorban persze németeket és magyarokat. Közlebb-ről a tisztviselő-kérdésről tárgyaltak a cseh parlamentben és a tárgyalások során nagy botrányok zajlottak le. A németek ellen, akik meggátolták a rendes tárgyalások menetét, a parlamenti őrség is fellépett. Általános verekedés tört ki erre, amit az őrség végül is lecsendesített és a német képviselőket kivezette a parlamentből.

Politikai gyilkosságok. Az *irországi forradalmárok merénylete.* Egy időben úgy látszott, hogy az írek belenyugodtak azokba a megállapodásokba, amelyeket az angolokkal a mérsékeltbb ír politikusok kötöttek. Ezt a látszatot azonban csakhamar megcáfolta a valóság. Az ír forradalmárok ismét fölborították a

helyzetet, tüntetések, utcai harcok teszik bizonytalanná a sziget-ország gazdasági életét. Legutóbb pedig véres merényletet követtek el a forradalmárok vezetői. Wilsont, az angol vezérkar főnökét, a lakása előtt agyonlőtték. Azért választották ki a vezérkari főnököt, mert ő volt megbízva annak a hadseregnek a vezetésével, amelyet Anglia az ír lázongások leverésére állított össze. A két merénylet elfogták. A véres politizálást valószínűleg magán az ír népen is keményen megfogják torolni az angolok.

A német külügyminiszter meggyilkolása. A hadisarc terhei alatt roskadozó Németországban megdöbbentő politikai gyilkosság történt. Rathenau külügyminisztert gépfegyveres autóról lelőtték. A gyilkosság oka még ismeretlen, de minden valószínűség mellett szól, hogy azért kellett meghalnia, mert a hadisarc fizetése körül igen engedékenynek tartották. A gyilkosság következményeit egyelőre nem lehet belátni.

Naptár. Július 1.—jul. 10 ig. A hold fényváltozása: Első negyed 1.-én. Holdtölte 9.-én. Elsején a nap hossza 15 óra 53 perc, a hó végéig 52 percet fogy. Vásárok: Július 1. Harasztikerék, Lugos. 2. Arad, Balázsfalva, Borosjenő, Csermő, Homorodkarácsonyfalva, Kászonalitz, Marosvécs, Radnót. 4. Korond, Szatmárnémeti, Szászkabánya, Székelykeresztúr. 5. Alsócsernáton, Erzsébetváros, Magyarlapos. 6. Alsóárpás, Árpás, Drág, Erdőd, Kápolnás, Lekence, (Szatm. m.) Marosillye, Mezőrményes, Teregova. 7. Királyfalva, Tasnád. 8. Alsóvince, Gyéres, Szék. 9. Topánfalva. 10. Zsibó.

Az esküt nem tett tisztviselők alkalmi bizottsága folyó évi július 9-én d. u. 3 órakor a Magyar Szövetség helyiségében (Strada Baba Novac (volt Bethen utca 3. szám alatt) ülést tart. A tisztviselők vármegyei és városi bizottságainak képviselőit ezuton hívja meg az Elnökség.

Egyházkerületi közgyűlés. Az erdélyi református egyházkerület a jövő hó 15-én tartja egyházkerületi közgyűlését. A tárgysorozat főbb pontjai lesznek: 1. Püspöki jelentés. 2. Igazgatótanácsi jelentés, az egyházkerület közigazgatási, iskolai és vagyoni viszonyairól. 3. Ifju lelkészek felszentelése. 4. Az egyházkerület 1920 és 1921. évi számadásának ellátása és 1922. évi költségvetésének megállapítása. 5. Előterjesztés az egyházi nyugdíjintézet szervezése tárgyában. 7. dr. Ravasz László és dr. Kolozsvári Bálint eltávazása folytán megüresedett egyházkerületi lelkész, illetőleg világi főjegyzői állás betöltése. 8. Egyházkerületi igazgatótanácsosok, tanácsbírák, jegyzők, ügyész, theol. fakultási és kollegiumi gondnok, előlj. tagok, különböző bizottságok, tanárok, stb. választása. 9. Közjogi rendelkezést igénylő egyházi és iskolai ügyek. 10. Egyházi és iskolai folyó ügyek. Az egyházkerületi közgyűlés alkalmával, a kihirdetendő időben egyházkerületi bírósági teljes ülés lesz. A közgyűléssel kapcsolatban egyházi értekezlet tartatik és pedig július 15-én délután 5 óra-

kor a theol. fakultás dísztermében tárgyaló — és 16-án délután 5 órakor a Farkas-utcai templomban ünnepélyes (templomi hangversennyel kapcsolatos) ülés. Július 13-án délután 4 órakor a püspöki szék, július 14-én délután 4 órakor az Igazgatótanács tart ülést.

Megint drágább lesz a levelezés. A jövő hónap elsejétől kezdve a levelek portódlja 20 grammig az eddigi 50 bani helyett **1 leura** emelkedik. Ezzel szemben nyomtatványok, lapok díjtétele minden megkezdett 50 gramm után 50 bani helyett 25 bani lesz. Iskolakönyvek, irodalmi művek, katalógusok, könyvkiadványok után 2 kg.-ig minden megkezdett 50 gramm után az eddigi 50 bani helyett csupán 5 banit kell fizetni. Az ajánlott leveleket ezután utánvéttel is föl lehet adni, még pedig a rendes ajánlási díjon kívül a következő ráfizetéssel: ötszáz leulig 50 bani, ezer leulig 1 leu. Csomagokért, amelyek könyveket tartalmaznak, a mai díjtétel felét kell fizetni. Az üzleti csomagokat 10 ezer leu értékig szintén utánvéttel lehet feladni ugyanazon díjtételekkel, mint az ajánlott levelek utánvételeinél.

A református lelkész-egylet nagygyűlése. Az országos Ref. Lelkész Egyesület évi nagygyűlését Székelyudvarhelyen folyó hó 28—29. napján tartja meg. E gyűlésen megtárgyalják a ref. egyház és lelkészi kar legégetőbb kérdéseit. Iskolák ügye, lelkészi özvegyek ellátása, jövő munkaprogram megállapítása s még más fontos kérdések szerepelnek a napirenden. Ez alkalommal fog alkalmat keresni arra is a Lelkész Egyesület, hogy Petőfi emlékének méltóképpen áldozzon. Az erre vonatkozó indítványt Vajda Ferenc udvarhelyi esperes terjeszti elő. A lelkész kongresszus 28-án Istentisztelettel kezdődik, melyen az alkalmi prédikációt dr. Kecskeméthy István theol. tanár, a Lelkész Egyesület kiváló elnöke tartja. A gyűlés alkalmával rendezendő hangversenyen Szabolcska Mihály, a temesvári köllőpap, bánáti esperes is szerepel. Az előkészítő bizottság felhívja a gyűlésen résztvenni kívánók figyelmét arra, hogy Székelyudvarhelyre mindennap reggel 8 órakor, d. u. 3 órakor érkezik vonat. Legalkalmasabb utazási idő a kongresszuson résztvevők részére: indulni Kolozsvárról kedden reggel fél 4 órakor, amikor is délután 3 órakor Udvarhelyre érkeznek. A CFR. vezérigazgatósága bármely állomástól Székelyudvarhelyig és vissza június 25—28-ig az erdélyi református lelkészeknek 25 százalékos menetjegykedvezményt engedélyezett.

Udvarhelymegyei Gazdák Szövetsége. Az Udvarhelymegyei Gazdasági Egylet és a Földmives Szövetség megbízottjai folyó hó 8-án közös értekezletre jöttek össze, amelyen a két egyesületnek egybeolvasztását elvben kimondották s megállapították, hogy az új szervnek nevért „Udvarhelymegyei Gazdák Szövetsége” címen kéri a közgyűléstől megállapíttatni. Az új formát öltött egyesülésnek jövőbeli munkája elé a legjobb reményekkel nézünk. A forma csak másodrendű kérdés; a lényeg az, hogy a megyei gazdatársadalom minden oszláya összefogjon az együttes munkához.

Egyházi birtokok kisajátítása. A békeszerződések tudvalevően a nevelési célokat szolgáló egyházi birtokokat kivesszik a kisajátítás alól. Annál feltűnőbb, hogy az agrár-reform végrehajtói éppen ezeknek a birtokoknak a kisajátítását szorgalmazzák leginkább. Az unitárius egyháznak Ladomoson és Alamoron vannak

nagyobb alapítványi birtokai. A földművelésügyi miniszter táviratilag rendelte el ezeknek a kisajátítását, sőt hogy intézkedésének nagyobb nyomatókat adjon, bejelentette, hogy a földek átadásánál személyesen is jelen fog lenni. Az egyház megöllebezi a birtokok elvételét.

A fürdés áldozatai. Benn vagyunk a fürdő évad derekában. Az ifjuság hol a szülők engedelmével, hol a tudtuk nélkül szaladnak a folyóhoz s gondatlanul fürdőznek. Az újságok pedig tele vannak hírekkel, hogy itt az Oliba, amott pedig a Marosba hulltak bele fürdés közben, hol azért, mert nem volt közelben senki, aki segítséget nyújtson, hol pedig éppen azért, mert maga is egy másik fulladozónak ment segítségére, holtot uszni sem tudott. Az idén pedig különösen óvakodni kell a vigyázatlan fürdőzéstől, egyfelől, mert a bős esőzés miatt most jóval nagyobb a vízállás, mint volt a tavaly, másfelől pedig azért, mert a tavaszi árvizek sokat változtattak a folyók fenekén. A folyó egy-egy áradás alkalmával itt betölt egy régi jó fürdőhelyet vagy éppen örvényelő mélységet és forgataga amott mélyit, talán éppen a tavalyi sekélyes gázló közepén egy hirtelen fenékgödröt, vesztőhelyet az uszni nem tudók számára. Voltaképpen minden folyómenti községnek meg kellene vizsgáltatnia jó uszó emberekkel a fürdőhelyeket és a parton vészcsóvákval jeleztetni az olyan helyeket, ahol uszni nem tudóra biztos a halál. Mi részünkről figyelmeztetünk minden uszni nem tudó embert, hogy fürdésre a folyókanyarulatnak mindig a homorulatát használja és különösen kerülje a kanyarulatnak külső, tehát domboru vizsodrát, mert a kanyargó folyó sohse a közepén, hanem közvelel a part mentén a legmélyebb, ott ahol a vizsodra nekivág a partnak. A víz itt még a partot is alámossa.

Elzárással is fenyegetik a jegy nélkül utazókat. A C. F. R. igazgatósága átiratot küldött a közigazgatási hatóságokhoz, hogy valamiképpen csökkentsek a vonalain jegy nélkül utazók, különösen pedig a „zónázó”-k számát. A közigazgatási hatóságok az ilyen utasokat a pénzbírságotól kivül elzárással is megfenyítik. Így remélik megkönnyíteni némely túlszűfolt vonaton a kalauzok munkáját.

Egy lelkész ünneplése. A hunyadi református egyházmegye tavaszi közgyűlésén kedves és megható ünneplés folyt le. Az ünneplés központja Imre István, Rákosd község papja volt, aki ötven évet töltött az Úr szolgálatában és híveit példás hitbuzgóságra és áldozatkészségre nevelte.

Az anyai szív. Egyik kolozsmegyei községben — jobb, ha a nevét nem írjuk ki — közelebről táncot rendezett a falu ifjusága. A legények táncoltak, kergetőztek, játszadoztak, amint az iyenkor szokás. Hogy-hogy nem megtaposták egy fiucskának a lábát. A fiucska apja nagyon feldühösödött a fiát ért sérelem miatt és a hibásnak vélt legényeket alaposan felpofozta. Az egyiknek az édesanyját értesítették fia kellemetlen esetéről. Az anya elment a tánc helyére, könnyező szemmel megkereste lát s anélkül, hogy bárkinek is szemrehányást tett volna szépen hazahivogatta. Alig tettek azonban néhány lépést, az asszony az utcán összeroskadott és meghalt. Érzékeny szívét megölte fia bántalmazásának fájdalma. Ime a különbség! A férfi mindjárt dűhre lobbant, durván pofozkodik, a nő pe-

dig némán tőr, sír és meghal a fájdalom sulya alatt... Most aztán milyen lehet annak a férfinak a lelkiismerete?

Egy amerikai tiszt ünneplése. Magyarország egyik legáldásosabb intézménye, a gyermekvédő egyesület, mostanában tartotta közgyűlését. Az elnök beszámolt az egyesület áldásos működéséről. Ezt a lefolyt esztendőben egy amerikai tisztnek, Pedlow kapitánynak a működése tette lehetővé. Ő volt az, aki az intézet nővédeként mellette téli ruhával látta el és gyakran osztott ki értékes ajándékokat. Pedlow kapitányt nagy ünneplésben részesítették búcsulátogatásai alkalmával. Egyik ünnepségen a következő szavakkal búcsuzott el: — Szomorú vagyok, mert nem tudok magyarul beszélni. Én mint egyszerű vöröskeresztos jöttem ide s így is megyek vissza, de gazdagon, mert becsülést és a gyermekek szeretetét vízem magammal. Jegyezzék meg jól, hogy a gyermekek megmentése Magyarország megmentése!

A felhőszakadások pusztításai. Egy pár hete Erdély földjén napirenden vannak az óriási felhőszakadások, jégesők, amelyeket rendszeren árvíz követ és így nemcsak kárt okoznak a fejlődő vetésekben, hanem egyes falvak házainak elmosásával, sőt emberek életének elpusztításával is fenyegetnek. Ilyen nagy árvíz tombolt az elmúlt héten két helyen és pedig az arad-megyei Soborsinban s a Beszterce-Naszód vármegyei Naszódon. A soborsini felhőszakadás 17-én kezdődött s a hegyekről aláfutó vizzuhatok a vasúti töltést alámosva, mintegy 500 méter hosszúságban 150 méternyire tolták el eredeti helyéből a Maros felé. Az árvíz a környékbeli községekben is tetemes kárt okozott, úgy hogy a Maros tele volt döglött állatokkal, házroncsokkal és tutajdarabokkal. A soborsini után másnap délután (19-én hétfőn) történt a naszódi pusztítás, amely eddigi hivatalos jelentés szerint 70 házat teljesen tönkretett, harminc embert eltemetett. A kár körülbelül 10—15 millió Leu. A hivatalos vizsgálat megállapította, hogy a falu szabályozatlan patakja megduzzadva medréből kilépett s a pusztítás fergegijét ontotta a szerencsétlen községi lakosokra. Szombaton 24-én is nagy vihar tombolt egy pár napi szép idő után különösen Biharban. Érmihályfalva felől jött, ahonnan nagy jégesőt jelentettek, amelyik a vetésekben jelentékeny kárt okozott. Nagyváradon szombaton déli 1 óra tájt volt a nagy vihar, de nagyobb kár nem történt. Annál súlyosabb károkat okozott Élesd község határában, ahol a vetéseket elverte és a terméseknek mintegy háromnegyed részét tönkretette. Marostordából is jégverés híre érkezik. Junius 10-én óriási jégeső pusztított Erdőszentgyörgy és Havad községekben. A földet szinte egy méter magasságban borította be a jégtömeg s kiszámíthatatlan kárt okozott a vetésekben és a gyümölcsösökben, amelyeket teljesen tönkrevert. A meteorológiai intézet jóslata szerint még van kilátás nagyobb esőzésekre.

Valuta-jegyzés.

Bukarest, 1922. június 29.

1 dollár	= 159—160 Leu
1 angol font st.	= 665—667 "
1 francia frank	= 13.5—13.5 "
1 svájci frank	= 28.5—29.5 "

1 olasz lira	= 7.5—7.5 "
1 dinár	= 2.— "
1 csehszokol	= 3.1—3.15 "
100 német márka	= 48—49 "
100 magyar kor.	= 17—18 "
100 osztrák kor.	= 1.—1.20 "

GAZDASÁGI ÉS SZÖVETKEZETI ÉLETE

Az erdélyi mezőgazdaság állapota.

Időjárás: Junius hó első felében az alföldi részeket kivéve aránylagosan hűvös idő uralkodott bő csapadékkal, az Alföldön azonban túl száraz az időjárás, úgy, hogy a vegetáció ezt megsínyli. Annál gyakoribb a hegy- és dombvidéken az esőzés, amellyel kapcsolatosan a hőmérséklet viszonylagosan alacsony maradt. Számos vidékről erős jégkárt és viharokat jelentenek.

Gazdasági munkálatok: Az Alföld kivételével a sok esőzés következtében megkéstek. A kapások második kapálása a hegyvidéken most van folyamatban, különösen a szénakészítési munkák szenvednek az esőzés folytán, a széna nagy része renden fekszik és felszárítása, behordása a megújuló csapadék következtében lehetetlen.

Vetések állapota: Őszi buza az esőzés folytán erős fejlődésnek indult, sok helyen megdőlt, emellett a hűvös időjárás folytán nagy mértékben lépett fel a rozsdá, ezek folytán csak jobb közepes termésre számíthatunk.

Tavaszi buza, árpa, zab elég jól fejlődnek, a tengeri a hűvös esős időjárás folytán gyöngén fejlődik, kapálása vissza van maradva; a burgonya második kapálása befejeződött, közepes termést ígér.

Kerti vetemények, bab és egyéb hüvelyesek az esőzés folytán jól fejlődnek, azonban erősen el vannak gyomosodva, kapálásuk a gyakori esőzés folytán visszamaradtak.

Cukor- és takarmányrépa jól fejlődik.

A mesterséges takarmányok, a rét és legelők — az alföldi részek kivételével, ahol száraz időjárás uralkodik — buján fejlődnek.

Szőlő és gyümölcsösök kielégítő termést ígérnek. Állatállomány egészségi állapota kielégítő.

A juh-nemesítés érdekében. Az Erdélyi Gazdasági Egylet irodalmi szakosztálya legutóbbi ülésén dr. Szentkirályi Ákos indítványára elhatározta, hogy az egylet könyvkiadó vállalatának keretében a 60-ik füzet

gyanánt a juhtenyésztésről szóló ismertetést fog kiadni, amelynek megírásával dr. Szentkirályi Ákos ny. gazdasági akadémiai igazgatót bízta meg. A megírandó füzetből rövid kivonat készül a népies tenyésztés részére, amelyet román és német nyelven is kiadnak.

A minta-gazdaságok. A kolozsvári agrárbizottság felhívása folytán most foly a minta-gazdaságok iránt való kérvények beadása. E tárgyban az Erdélyi Gazdasági Egylet felszólítást intézett a gazdaközönséghez, a melyben részletes utasításokat ad az erre vonatkozó beadványok szerkesztésére nézve. A törvény 32-ik paragrafusában biztosított kedvezmények iránt beadandó kérvényt telekkönyvi kivonattal, vázrajzokkal és hatósági bizonyítvánnyal kell ellátni és az agrárbizottság kolozsvári osztályához benyújtani.

Piaci jelentés.

Az állatvásáron élénk érdeklődés nyilvánul meg az igás és a tenyészállatok iránt. Az árak a következők: erdélyi fehér jármos ökrök minőség szerint 7—10 leu, vemhes tehén és friss fejőstehén 8—11 leu, üszök féltől két évesig 7—10 leu. Szopóborju 7—8 leu, kilogrammonként élősúlyban. A sertésfelhajtás csökken, az árak emelkednek. Fiatal nehéz sertés 15—24 leu, a felhajtott sertések mind elkeltek. A piacon megjelent exportörök verik fel az élőállat árát.

Tejtermékek. A tej és a tejkészítmények árai: bivalytej 2.50—3, tehéntej 1.50—2, tejfel 7—10 leu literenként. Tehénturó 15, juhturó 20—24, orda 30, vaj 40—50, sajt 20 leu kgr.-ként.

Gabona és lisztárak. Kolozsvár; Buza 380, rozs és árpa nincs, tengeri 340, 0-ás liszt 580, főzőliszt 540, kenyérliszt 560 leu q-ként. A terményfelhozatal csekély. A fehér liszt kereslet minimális.

Marosvásárhely: Buza 380, rozs 320, árpa 280, zab 280, bab 280, lisztaliszt 680, főzőliszt 520, kenyérliszt 420, korpa 180 leu q-ként.

Brassó: Buza 380, nullás liszt 600, főzőliszt 550, kenyérliszt 400 lei q-ként.

A temesvári, nagyváradi és szatmári piacokon a gabona és lisztárak változailanak.

Arad: Buza 380—400, lisztár ismert beosztásban 530 lei q-ként.

A székelyudvarhelyi urnapi vásáron közepes felhajtás mellett meglehetősen élénk vásár volt. Egyéves borjúkért minőség szerint 1000—1500 leu, két évesekért 1800—2600 leu, közepes borjas tehénekért 2800—3800, jobbakért 4000—5000, kivételesen 6000—7000 leu fizettek, ökrökben lanyha volt a kereslet, átlag 10000—17000 leuért cseréltek gazdát. Lovak áránál erős volt észlelhető, kereslet gyenge.

Kolozsvári Takarékpénztár s Hitelbank Rt.

Kolozsvárt, Piața Unirii (v. Mátyás király-tér) 7. szám.

Alaptőkéje: 16.000.000 Lei.

Tartalékok circa; 15.000.000 Lei.

Fiókjai: Désen, Dicsőszentmártonban és Gyulafehérváron. — Affiliált intézetei: Tordaaranyosvármegyei Takarékpénztár Rt. Udvarhelymegyei Takarékpénztár Rt. Székelyudvarhely, és Bognár és Szántó Erdélyi Kereskedelmi Rt. Áruraktárai a vasut állomás mellett.

A sütőipar helyzete.

Az összes iparágak közül talán a sütőipart érintette legsúlyosabban a háboru zűrzavara. Mindjárt a háboru elején — anyag hiány miatt — kénytelenek voltak legjobb iparosaik tüzeiket beszüntetni. Ennek lett aztán a következménye, hogy megtudta vetni a lábát az alkalmi üzletcsinálás; dugva sütőit majd minden házban és a legsilányabb termékekkel árasztották el a piacot. A háboru befejezése sem jelentette még ezeknek az állapotoknak a megszűnését. Az ujdonsült „pékmesterek” nem akartak megválni a háboru alatt jól jövedelmező szakmától, ennek lett aztán az eredménye a hihetetlen méretekben megindult és a jó cégekre nézve kárt jelentő verseny. A silány, de olcsósága miatt kelendő áru a jó cégek között annyira ideges nyughatalanságot idézett elő, hogy közöttük a testületi egyetértés is megbomlott. Minden kísérlet ennek helyreállítására eleddig meghiúsult.

Lássuk csak, hogyan állunk a péküzemek gyarapodásával. 1913-ban Kolozsvárt 8 péküzem volt és ma 85 működik. Az iparra nézve ez a szám értékes gyarapodást jelentene, ha arról volna szó, hogy csupa szakképzett pékmester vezetné ezeket az üzemeket. A valóság azonban az, hogy ezeknek 35—40 százaléka csak kontár, kiket az ipartörvényünk üldöz, illetve akik üldözendők volnának.

De annak, hogy a pékipar megszilárduljon, más akadályai is vannak. Ezek között első helyen áll a kormány rossz gazdaságpolitikája. A requirálásoknak még ma sincs vége, a malmok készleteit a katonaság itt-ott még mindig lefoglalja. A maximálások — jól tudjuk — a lisztforgalomnak mekkora gátlói, de éppoly gátlói a szállítóeszközök hiánya és megyék határainak lezárása is. A pékipar a lisztkivitelnek örvend, mert a liszt ára attól is éppoly emelkedik, mint bármely más belföldi korlátozástól.

És ujjában mégis reménység kezd ébredni bennünk arra nézve, a szakképzett vezetők kezében lévő pékipar mégis csak a békebeli nivóra küzdí föl magát. Ennek egyik okát a közönségben kereshetjük, aki miután beleszokott abba, hogy most már lehet a minőségben is válogatni, kezdi fölkeresni a jobb fajta termékeket. A másik pedig munkásságunk nivójának emelkedésében keresendő. Most már újra sikerült olyan pékmunkásságot nevelnünk, mint aminővel a háboru előtt rendelkezünk és így ezáltal is sikerült az üzemszerű munkát is minőségben jobba tennünk. Ettől az állapotjavulástól várjuk mi a kontár pékeknek, kiknek csak egy szolgalegény a munkatársuk, eltűnését.

Kolozsvár, 1922. június 26.

Katona Gyula.
pékmester.

A pékipar köréből.

Újrendszerű fűtőkészüléket talált ki egy kolozsvári pékmester, *Knöpfler* Albert. *Knöpfler* régóta kísérletezik nyers petroléum (kőolaj) fűtési kemencén, avégett, hogy vele a legdrágább fűtőanyagot, a fát fölleslegessé tegye. *Knöpfler* új gépje olcsósága mellett nagyon egészséges a pékműhely számára, mert az üzem alatt képződő gázok teljesen elégnek. Fő erőssége egy porlasztó készülék, melynek segítségével a petroléumgőzökből keletkező láng 25—30 méterre lövelhető és így vele nagyméretű kemence is könnyedén fűlhető, műhelyekben végzett próbasütések fényesen sikerültek. *Knöpfler* gépje már Németországban is szabadalmazva van.

A faipar helyzete.

Faiparunk föllendülésére nagy jelentősége lesz az Erdélyi Faegyesület működésének. A Faegyesület Bukarestben központot állított föl, hogy a kormánnyal állandóan fönntartsa az érintkezést. Ezenkívül együttműködést létesített a bukovinai és regáti faérdekeltségekkel is. Számítanak arra, hogy ha készen lesznek az erdélyi fatermelés számadataival, a kormánynak igazolni tudják, hogy Erdély a fakereskedelem szempontjából európai jelentőségű tényező és így a kormánynak minden érdeke meg lesz arra nézve, hogy faiparunk fejlődését elősegítse és az erdélyi faipar kérdéseiről erdélyi ember megkérdezése nélkül ne döntsön. Így különösen a szállítási díjak rendezése, szállítóköcsik kiutalása és a kivitel szabályozása terén van még sok változtatásra szükség, amit mind a bukaresti képviselőlet útján igyekeznek elérni a faközpontra.

A Magyarország felé megindult fakereskedelem kezdeiben nagy nehézségekkel küzdött a kocsihány miatt. A magyar állam most a kérdést avval oldotta meg, hogy naponként 250 kocsit küld át Kötégánon és Biharkeresztesen a rakodó állomásokra. A román állam az itt időző kocsikért napi 25 frank fekbért fizet.

Ilyenképen a fakivitel Magyarország-falé igen szépen föllendült. Csak maga az Erdélyi Faegyesület havonként 100 millió leu értékű *puhafát* visz ki. Ezen felül van a szintén nagy tételt jelentő *tűzifakivitel*, aminek következménye már is szépen mutatkozik abban, hogy a tűzifa mennyiség alig-alig haladja meg a belső szükségletét és így őszre főtétlen emelkedni fog a tűzifa ára. Az állam a belső hivatalkok faszükségletét azzal akarja biztosítani, hogy a kivitelre megvásárolt fa 50 %-át olcsó áron a városoknak, iskoláknak, hivataloknak utalja át.

Váratlanul nagy kereslet indult meg *faszén*-ben is. Ezt is Magyarországra keresik akkora tételekben, hogy szénégetésre egész erdőket vásárolnak meg. A szénkereslet föllendülésének az a magyarázata, hogy a

MÁV egyes vonalait villanyerőre szereli át és ott a gyártelepeken szándékozik a szénét fölhasználni.

Iparosok, kereskedők külföldi tartozásai.

Hirt adtunk már arról, hogy az állam közbelépett a külföldi árukra utalt iparosaink és kereskedőink tartozásai érdekében. A titoktartás megigérésével kérte a külföldi tartozásoknak bejelentését a bukaresti iparkamaránál azzal a céllal, hogy valami állami moratorium-félével kitolja a fizetések határidejét. Az állam is meg a külföld is a leu vásárló értékének növekedésében reménykedett intézkedésének megtételekor. Várták ezt az áremelkedést amiatt, mert azok az erdélyi vásárlók, akik a múlt év őszén 95 bános áron vásároltak, de fizetni csak most tudnak: egy cseh koronáért 2 leu 50 bánt kellene hogy fizessenek. A leu vásárló képessége azonban nem nőtt, ellenkezőleg: épen azoknak az államoknak valutája emelkedett föltűnően, ahová a tartozásaink szólnak, így épen a cseh koronáé is. A kolozsvári kereskedők a helyi csehkonzulátus útján megkezdették a cseh gyárosokkal és iparosokkal az egyezkedést a fizetésekre nézve. És pedig azzal az ajánlattal kísérleteztek, hogy vegyék fizetési alapul a cseh koronának a megrendelés napján Zürichben jegyzet árát és erre számítsanak rá még 30 %-ot. A kereskedelmi és iparkamara most azt a választ kapta Csehországból a tárgyalások eredményeként, hogy minden egyes iparos ill. kereskedő kezdjen személyes tárgyalást a hitelezővel.

A bőrarak.

A külföldi áru kifogyása a nyersbőr árának emelkedése folytán az erdélyi nagy és kisebb bőrgyárak áruikat fölemelték. Kilogrammonként a talp és hulladék-áru 2—3 leuval, □-onként, a marha- és borjubox 2·50—3 leuval emelkedett.

A kolozsvári bőrértékesítő szövetkezet ausztriai és németországi érdekeltségeknek adta el mintegy 30.000 db.-ot kitevő fehér és fekete báránybőr készletét. A bőrökért kapott ár sokkal magasabb, mint a magánforgalomban íretett ár. A kolozsvári bőrértékesítő szövetkezetnél Maurer Frigyes vezetése és irányítása mellett történt a báránybőrök kezelése. Maurer német alaposágu és szakszerű vezetésének köszönhető, hogy a külföldi vevők magasabb árt fizettek a kifogástalanul kitermelt bőrökért. A mészárosiparosok értékesítő szövetkezetbe való tömörülésének — egyéb előnyök mellett — a báránybőrök eladása alkalmával is mutatkozott effektív eredménye.

Ezenkívül körülbelül 15—20 vagon saját termelésű nehéz bőrt adott el zöldsulyban 17·50—18 leus árban a medgyesi és bukaresti bőrgyáraknak. Eladásra került kisebb tételben könnyű (szopó) bőr is, amelyért 18—30 leus árat ért el.

MULATTATÓ

Őseim nyomán.

Az én apáim a földet művelték,
Fentmaradt róluk falunkban az emlék:
Hogy rigmusos, nótás emberek voltak,
S váltig keveset szomorkodtak!

Szívémmel látom őket, ahogy nyárban
Madárdalol, vadvirágos határban,
Dolog közben is — földszint vagy az égen, —
Méláz szemök a messzeségen!

Dalla', virággal nem tudnak betelni.
S hogy őszre kelvén, se virág, se semmi:
Templomba járnak, éneket vezetnek,
S százötven zsoltárt énekelnek!

*

— Utóduk én, ki elvetődtem távol,
Városra a vadvirágos határról,
Mig tart a nyár, mélázva, munkaközbe:
Én is nótákat gyűjtök össze!

De őszre fordulván, — itt lesz maholnap! —
Ha vége szakad virágos dalomnak:
Hasznát veszem az ősi örökségnek,
S én is a zsoltárookra térek!

Szabolcska Mihály.

Torockó.

Két hegyóriás sziklafalai közt, mély völgy ölén
rejtőzik Erdély egyik legbájosabb helysége, Torockó.

Egyik oldalon a *Székelykő* 1130 méter magas
óriás kopár tömege mered reája. Alatta parányiakká
törpülnek a házak és a tetőről játékszerűen látszanak.
Tul az *Ordaskő* és a *Tilalmas* bérce dugja ki fejét
gazdag zöld erdőköpenyéből. Némelyik pusztá kő-
tömbjén hatalmas csóvák mutatják, hogy egy-egy bá-
tor legény ide is fölmerészkedett. A hegy benyújtja
lábát a helység végéig s erre a lépcsőzetes nyulványra
a halottak térnek örök pihenőre. Kétfelől a hegyolda-
lakon óriások lépcsői gyanánt emelkednek a szántó-
földek kőmesgyéi, hogy a záporok idején védjék a
lerohanó vitzől a vékony termőföldréteget, De még ez
a víz sem csak romboló erő itt: a hegytetők tűz-

hányótermelje porfirmáladékát hordja le a sovány föl-
dekre, hogy ezek ebből acélos buzát teremjenek.

És itt, e földeken s benn a házakban ott dolgo-
zik Torockó csendes, komoly, vallásos népe.

Torockó egykor város volt s még földesuri igába
görnyesztve is megtartotta ezt a jellegét. Városias ha-
tást tesz ránk ma is s bár ujabban sokat elvesztett
abból, ami számára a virágzást jelentette, mégis egy
kis vidék közponija maradt. Népe a műveltségével
messzire kimagaslik a környezetéből s Torockónak, a
közei falvakhoz viszonyítva, társadalmilag ma is olyan-
forma szerepe van, mint egy őkori görög államocská
vezető városának. Pedig zugó patakja mellett rég el-
hallgattak a hangos érczúzó malmok s vaskohói nem
füstölögnek. Csak az emeletnyi salakdombok mutat-

TOROCKÓ

A SZÉKELYKŐVEL

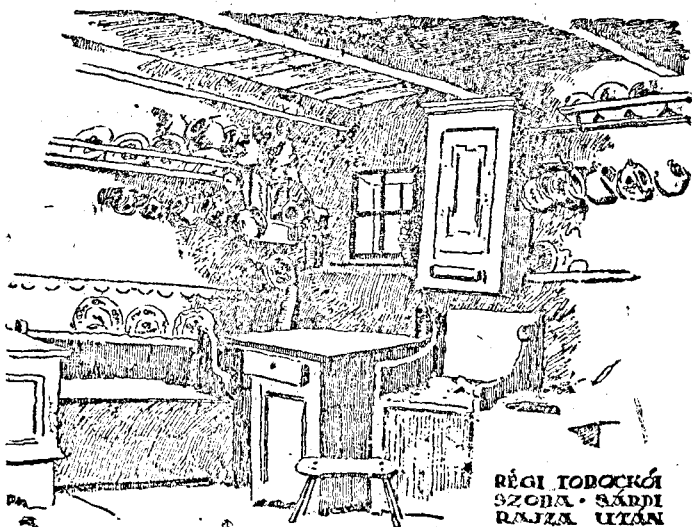
ják, hogy itt valaha kínosan nehéz munkával mily sokat teremtett egy maroknyi nép hihetetlenül nagy kintartása és akarateréje.

Majdnem hét századig folyt itt a vasbányászat. Az ősi szláv lakosság, a foglaló magyar s a stájerországi eisenerzi behívott német bányász nép már a XIII. században várost alkotott itt a kősziklák közén. A tatárdulások tönkretették őket s 1291-ben III. Endre magyar király megújította kiváltságait. A vasbányászok, kovácsok, öntők és vasművesek azokkal a jogokkal élhettek, melyeket Ausztriából hoztak magukkal. Adót a többi bányászok módjára fizettek, bíró, tanácsot, esküdteket választottak, pöreikben a királyhoz, vagy a tárnokmesteréhez föllebbezhettek s szombaton heti vásárt tarthattak. Teherhordó lovaik számára a Székelykőtől nyugatra egy mérföldig az övéik voltak a legelőik.

Békésen, dolgozva éltek itt az 1514-iki Dózsa-féle parasztlázadásig.

Ekkor a régi híres Ákos-nemzetségből származó Thorotzkayak torockószentgyörgyi várát is feldúlták a lázadók.

A károsult Thorotzkayak nevében Ferenc elment 1516-ban a gyermek II. Lajos királyhoz, bemutatott egy összegezt adománylevelet s a régi birtokaira új királyi adományt kért. Meg is kapta, de az új adománylevélbe beírták az addig szabad Torockót is, mely így földesuri hatalom alá jutott s majd háromszázötven éves sikertelen küzdelem után végre is csak az 1848-iki általános felszabadulással került ki a méltatlan igából. Kétszer erőszakkal is megkísérelte lerázni a jármot s 1702-ben vértanui estek szabadságküzdelmének áldozatul. A hagyomány szerint az akkor hullott vér emlékére szokták vörösre festeni a régi házak ablakkereteit.

RÉGI TOROCKÓI SZOBA - SÁDJI RAJZA UTÁN

Ma már kevés van a régi házból s mind ritkább az érdekes régi berendezés is. A városiasan nagy, négyszögű piac körül csinos kőházak emelked-

nek. Közül áll az unitáriusok tágas, egyszerű, tiszta temploma, nagy, izmos tornyával. Mellette a régi iskolaépület huzódik meg a templomkerítés lombos fái közt. Egy régi városi iskola, később elemi iskola és algimnázium virágozott itt, s szervezete és tanulóinak élete itt maradt meg legtovább abban a patriarkális formában, ahogy az a XVI—XVII. században erdélyszerte divatozott.

A messzi Székelyföldről ide kivándorolt 10—16 tanuló a városi lakosság tartotta el s nem egy kiváló unitárius vezető ember nőtt ki közülök.

Ma a régi szép iskolának csak régi, szép híre van. Épületében állami iskola működik néhány tanulóval s a népes és jó unitárius elemi iskola külön bérelt épületbe szorult.

Van azonban Torockónak egy olyan értéke, melynek nincs párja többé: a régi ünnepi viselete. Most már mind ritkábban tűndöklök föl egész pompájában, de vasárnaponként, vagy egy-egy nagy ünnepen többé-kevésbé fölragyog. Legutóbb az Unitárius Irodalmi Társaság vándorgyűlése alkalmával láthattuk teljes tündéri szépségében.

Torockói ünnepi díszviselet

Festői látványt nyújt a férfiak rókatorkos mentéje, magyaros, fehér kis bányászsapkája, vagy a félgömbtetős, bokrétlás fekete kalap, a vörös-zsinóros fehér abaposztó magyar nadrággal. De a női viselet szépsége és pompája egyenesen leírhatatlan. Itt még beszél,

dalol minden ruhadarab. Elmondja viselője korát, serdülő vagy férjhezadó voltát; a kötény elárulja, hogy a leány eladó-e még, vagy már jegyes. Itt még ott pompázik a lányok lábán a keleti szabású díszes piros „szíves” csizma s a jegyes leányon a festői kispalást, fején a királynői koronát homályba borító aranyos pártia, tömördek színű, de felséges összhatást nyújtó szallagjaival. Az új menyecske egy évig hordozza búbajos fátyolos kendőjét s az asszonyok szolid öltözete koruk szerint fokról-fokra tompítja színeségét, míg az időölliottség sötétkék vagy fekete ruhájáig ér. Minden darabnak meg van a szentül őrzött hagyománya, viselés-szabálya s a drága ruhák épen úgy, anyáról leányra szállanak, ahogy az két-háromszáz évvel ezelőtt általános országos szokás volt. Ennek a szokásnak és a torockói nép ősi szép hagyományaihoz való ragaszkodásának köszönhetjük azt a gyönyörűséget, hogy a régi magyar városi női viseletet itt úgy látjuk színről-szinre minden álomszerű szépségében egy-egy ünnepen, mintha a gyönyörűségek tündérelányai varázsolnák azokat egy rég letűnt dicső multból élénk.

Isteni szép látvány. Mintha a Székelykő vadrózsavirágai öltöznének pompázó női díszbe, mikor a torockói szép leányok egy-egy csoportja az egy Isten tiszta fehér templomából elindul. Amint szemünk kíséri őket és lassan eltűnnek előlünk, szinte azt hisszük, hogy csak káprázat játszott velünk, s a szívünk megtelik hálával az iránt a sziklavirág-nép iránt, mely a mult egyik leggyönyörűbb emlékét így megőrizte számunkra.

Kelemen Lajos.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

K. K. Mindakét vers tehetségre és verselési készsége vall. A nagy mondások hajszolásáról le kell szoknia, mert azzal sokat ront a vers komolyságán. Nekünk különösen az egyszerű szépségek tetszenek s ezért mostani küldeményét nem használhatjuk. Ujakat kérünk.

Falusi színjátások. Tisztelettel kérjük a kölcsönzött szindarabok beküldését, mert a nyár folyamán könyvállományunkat rendezni akarjuk.

László J. Négyszáznyolcvan szép vers betanulása nagy dolog s mi csak gratulálhatunk Önnek, hogy kedve és ereje volt erre a szellemi munkára. A saját szerzeményben vannak sikerült részletek, de az egész mégsem űti meg a közlés mértékét.

P. A. Szilágycseh. A pénz árfolyamáról rendesen szoktuk tájékoztatni közönségünket, ha elmarad, annak az oka, hogy az árfolyamban nem állott be lényeges változás.

Érdeklődő. A Szopos Sándor festőművész által készített Majláth jubileumi kép kiadóhivatalunkban példányonként 3 Leu ellenében megkapható.

P. B. B. Csíksomlyó. Kedves sorait kaptuk. Hálával és köszönettel vesszük lapunk iránt tanúsított jóindulatát. Szíves üdvözlét.

Sz. L. Székelyhid. Köszönjük szíves fáradozását, az ottani ipartestület részére a lapot megindítottuk. Továbbra is kérjük jóindulatát. Üdvözlét.

G. I. Gyergyószentmiklós. Hálásan köszönjük Méltóságod jóindulatu támogatását.

F. Gy. Magyarrégen. Bocsánat a tévedésért, a nagy munkahalmaz az oka. Mindnyájatokat melegen üdvözöllek.

K. L. Nagyszalonta. Lapunk érdekében jövőre tett szíves ígéretét hálásan köszönjük.

Tudósítás. A vörhenyről szóló cikk helyszüke miatt a következő számunkra maradt.

Olvassa a „Pásztortűz”-et.

Hanemann-rács lecsiszolt széllel újra kapható. Az összes méhészeti felszerelések. Kiváló szürke tenyész anyaméh. „Kezdődy”-féle hidegen folyó oltóviasz békeminőségben újra kapható

Dzierzon méhésznel

Nagyvárad, Teleky-utca 32.

Tanítók, köztisztviselők és magánegyének figyelmébe

Dr. Gh. Joanovici féle „Rendszeres román nyelvtan” megjelent, a „Magyar-román társalgási kézikönyv” előkészületen. — Egyedüli tanfolyamokra engedélyezett tankönyvek. Nélkülözhetetlen mindazon felnőttek számára, akik a román irodalmi nyelv szerkezetét megismerni és a román irodalmi nyelvet megtanulni óhajtják.

Megrendelések a „MINERVA” R.-T.-hoz küldendők f. évi június hó 10-ig.

A nyelvtan ára 20 Lei.

A társalgási kézikönyv ára 25 Lei.